

Green Deal Verduurzaming nuttige toepassing AEC-bodemassas

Ondergetekenden:

- A. De staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, dhr. J.J. Atsma, handelende in zijn hoedanigheid van bestuursorgaan en als vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, hierna te noemen: Rijksoverheid; en
- B. De volgende Afvalenergiecentrales (AEC's)
- Afval Energie Bedrijf
  - ARN BV
  - Attero
  - E.ON Energy from Waste Delfzijl B.V.
  - Van Gansewinkel Groep
  - HVC
  - Omrin
  - SITA Nederland Holding B.V.
  - Twence B.V.
- te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de voorzitter van de Vereniging Afvalbedrijven, statutair gevestigd te 's-Gravenhage en met adres: 5223 LB 's-Hertogenbosch, Hugo de Grootlaan 39, dhr. ir. P.H. Hofstra, hierna te noemen: 'AEC's'.

Ondergetekenden hierna tezamen te noemen: Partijen;

Algemene overwegingen:

1. In deze Green Deal wordt verstaan onder

AEC: een technische eenheid in de zin van het Besluit van 2 maart 2004, houdende implementatie van richtlijn nr. 2000/76/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 4 december 2000 betreffende de verbranding van afval (PbEG L 332) (Besluit verbranden afvalstoffen), waarin al dan niet de opgewekte warmte wordt teruggewonnen en die uitsluitend of in hoofdzaak is bestemd voor de verbranding door oxidatie van afvalstoffen.

AEC-bodemassas: de bodemassas die resteert na verbranding in een inrichting die uitsluitend of in hoofdzaak is bestemd voor het verbranden van huishoudelijke afvalstoffen en bedrijfsafvalstoffen in een roosteroven of een wervelbedoven.

Duurzame nuttige toepassing van AEC-bodemassas: de situatie waarin de bij de verbranding vrijkomende bodemassas zodanig wordt be- en verwerkt dat een optimale scheiding wordt gekregen van de aanwezige fracties, te weten, ijzer, roestvrij staal, non-ferrometalen (zoals aluminium, koper en zink), onverbrand en mineralen. Deze vrijkomende stromen worden ieder afzonderlijk hoogwaardig verwerkt of toegepast. Verdere verduurzaming van de keten kan worden bereikt door maximalisatie van de verwijdering van de ferro- en non-

ferrometalen uit de minerale fractie en door het verminderen van de uitloging van de minerale fractie in de toepassing, niet alleen bij een eerste toepassing maar ook bij een volgende levensfase. Vermindering zal in ieder geval langs de volgende wegen worden bereikt:

- a. Opwerking tot een niet-vormgegeven product dat voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Besluit bodemkwaliteit voor vrije toepassing;
- b. Toepassing als toeslagmateriaal in producten;
- c. Toepassing in immobilisaten;
- d. Nieuwe, nog niet voorziene innovatieve ideeën.

Partijen hebben afgesproken dat deze Green Deal primair is gericht op opwerking van de AEC-bodemas (a). Deze definitie geeft geen invulling aan de sociale dimensie. Bovendien is deze definitie niet getoetst op maatschappelijk draagvlak.

Kwaliteitsverbetering van AEC-bodemas: de maximale afscheiding van metalen (ferro en non-ferro), de beperking van de uitloging zodat toepassing als niet-vormgegeven bouwstof mogelijk is, het terugbrengen van niet-minerale delen met het oog op gebruik als toeslagmateriaal (in beton, asfalt of andere producten) of productie van een immobilisaat dat voldoet aan de eisen voor een vormgegeven product.

IBC-bouwstof: een bouwstof die vanwege de mate van emissie alleen met isolatie-, beheers- en controlemaatregelen mag worden toegepast conform het Besluit van 22 november 2007, houdende regels inzake de kwaliteit van de bodem (Besluit bodemkwaliteit).

2. Het doel dat Partijen met deze Green Deal beogen te bereiken is te komen tot verdere en structurele kwaliteitsverbetering van AEC-bodemas.
3. Het Kabinet beoogt een Green Deal met de samenleving die bijdraagt aan verduurzaming van de maatschappij op korte en langere termijn en die lonend is voor overheid en maatschappij. Doel van de Green Deal is laten zien dat groen en groei hand in hand gaan.
4. Partijen zien publiekprivate samenwerking als de beste manier om verduurzaming van onze economie te versnellen en hier ook economisch van de profiteren. Deze unieke gezamenlijke aanpak is in Nederland op andere terreinen zeer succesvol en de Green Deal zal hierop voortbouwen. Creativiteit, ondernemerschap en innovatie zijn onmisbaar om deze verduurzaming mogelijk te maken.
5. Het gaat bij de Green Deal om concrete duurzame initiatieven, waarbij barrières verdwijnen, innovaties worden ontwikkeld, gefinancierd en toegepast en duurzame kansen worden benut. In de praktijk loopt de maatschappij tegen belemmeringen aan die in de weg staan aan initiatieven die leiden tot een verdere verduurzaming.
6. Partijen willen in de Green Deal afspraken maken die deze belemmeringen wegnemen, zodat de initiatieven die anders moeilijk van de grond komen ruim baan krijgen. Deze

initiatieven kunnen vervolgens ook als voorbeeldfunctie dienen voor andere Partijen en daarmee de totale markt in beweging zetten.

7. De voor de Green Deal geïnventariseerde projecten van initiatiefnemers zijn door het wegnemen van de beschreven belemmeringen potentieel succesvol, kunnen op korte termijn resultaten opleveren en kunnen uitmonden in nieuwe economische activiteiten of kostenbesparingen op korte of langere termijn voor het bedrijfsleven. De resultaten van de Green Deal kunnen daarna toepasselijk zijn op vergelijkbare projecten, waardoor de reikwijdte van de Green Deal kan worden vergroot zonder dat daar specifieke ondersteuning vanuit het Rijksoverheid tegenover staat.
8. De transitie naar een CO₂-arme economie in 2050 vergt een duurzame energiehuishouding en een duurzame grondstoffenproductie. Deze transitie moet lonend zijn voor de Nederlandse economie.
9. Hiervoor is een modern energie- en duurzaamheidsbeleid nodig waarbij een zakelijke en realistische benadering voorop staat. Daarin past dat burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties met overheden gezamenlijk aan de slag gaan met als doel dat zoveel mogelijk initiatieven en projecten van de grond komen.
10. De Rijksoverheid wil de lancering van deze initiatieven en projecten ondersteunen door, waar nodig en mogelijk, partijen aan elkaar te koppelen, informatie te verstrekken, onnodige regels te schrappen of onduidelijkheden in het proces rond vergunningverlening weg te nemen.
11. Partijen zien marktfactoren voor economische groei in de bouwsectoren in Nederland. Door vanuit duurzaamheid projecten en producten te verbeteren kan de waarde per bouwwerk worden verhoogd. Verder is groei mogelijk in vernieuwende productconcepten.
12. Partijen zien nieuwe exportkansen. Door de unieke kennis over en door de koploperspositie op het verduurzamen van AEC-bodemas kunnen de AEC's hun activiteiten naar het buitenland uitbreiden.
13. Partijen willen op alle duurzaamheidsaspecten (planet, people, profit) in de gehele keten (van grondstoffen tot gebruik producten tot recycling) effect realiseren. Het reduceren en in een gesloten kringloop brengen van CO₂ staat hierbij voorop, omdat het hier een grensoverschrijdend effect betreft. Daarnaast is beperking van emissies/uitloging uit AEC-bodemas en de gerealiseerde producten een absolute voorwaarde.
14. De (dag) winning van delfstoffen als klei, toeslagmaterialen en andere mineralen levert aantasting op van het landschap en verlies aan biodiversiteit. Recycling van AEC-bodemas vermindert deze aantasting. Hiernaast kan recycling van AEC-bodemas een verdere

invulling geven aan de doelstelling van de Rijksoverheid om te komen tot een grondstoffenrotonde.

15. De in 2010 gewijzigde Wet milieubeheer regelt betere afvalpreventie, een efficiëntere omgang met schaarse grondstoffen en recycling van materialen.
16. Partijen erkennen en herkennen dat de AEC's een schakel vormen in de gehele keten van de behandeling van het brandbaar restafval in Nederland. Het is evident dat daaraan kosten zijn verbonden. De keuze hoe met dit restafval om te gaan is daarmee een resultante van de stand der techniek en van de directe en indirecte (lange termijn)kosten. De AEC's erkennen dat hun maatschappelijke verantwoordelijkheid verder gaat dan de levering tot aan de poort. Om die reden zal bij de keuzes die de AEC's maken de maatschappelijke verantwoordelijkheid en met name het lange termijnaspect bepalend zijn. De AEC's zullen zich hierbij, waar relevant, mede baseren op een bredere maatschappelijke discussie over aan te dragen oplossingen.
17. Partijen erkennen dat de bouwmarkt zowel een publieke, een semipublieke als een private opdrachtgeversmarkt kent. Partijen erkennen dat de meest dominante marktpartij aan de (semi)publieke marktkant voor de huidige situatie het ministerie van Infrastructuur en Milieu / Rijkswaterstaat is. Er is behoefte aan publiekprivate afstemming om te kijken op welke wijze AEC-bodemas kan blijven worden toegepast in publieke werken.

Nadere overwegingen:

18. De AEC's willen investeren in een duurzame nuttige toepassing van AEC-bodemas in de gehele keten (People, Planet en Profit) en willen nadrukkelijk meewerken aan verduurzaminginitiatieven in de keten en de communicatie daarover.
19. AEC's hebben in het verleden al veel initiatieven ten aanzien van kwaliteitsverbetering van AEC-bodemas ontplooid en daarmee zijn in het verleden al veel resultaten geboekt (deze zijn beschreven in de bijlage "Expertvisie: Technische haalbaarheid kwaliteitsverbetering AEC-bodemas", november 2011, KEMA)'.
20. Het beleidsvoornemen van de Rijksoverheid is om bij de voorgenomen herziening van het Besluit bodemkwaliteit in 2018 nadere afspraken te maken over het laten vervallen van de categorie IBC-bouwstoffen in 2020 , tenzij uit onderzoek blijkt dat dit technologisch niet haalbaar is of alleen tegen onaanvaardbare maatschappelijke kosten.
21. Uit onderzoek blijkt dat huidige emissie-eisen voor antimoon en sulfaat uit het Besluit bodemkwaliteit geen recht doen aan de praktijkcondities ten aanzien van het uitloggedrag van AEC-bodemas in constructies en dat deze emissie-eisen een belemmering inhouden voor de beoogde opwerking van AEC-bodemas tot een niet-vormgegeven product dat voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Besluit

bodemkwaliteit voor vrije toepassing (Tauw, 'Duurzaamheid toepassing AVI-bodemass', 1 april 2011).

22. Kwaliteitsverbetering van AEC-bodemass leidt bij enkele processen tot een residustroom die momenteel niet kan worden gerecycled en dus moet worden gestort. De inspanning van de AEC's is erop gericht om het percentage te storten residuen te minimaliseren en het percentage opgewerkte materialen te maximaliseren.
23. Eén van de aandachtspunten bij kwaliteitsverbetering van AEC-bodemass betreft de volgende levensfase en de vraag of het product in de normale recyclingketen kan worden opgenomen. De opties voor kwaliteitsverbetering zullen door de AEC's onderling worden afgewogen volgens de beschreven methodiek van het rapport 'Integraal Ketenbeheer, beleid zonder spijt' van CROW.
24. In de huidige uitvoeringspraktijk bij de toepassing van AEC-bodemass in werken hebben Partijen enkele risico's gesignaleerd, verband houdende met zowel de uitvoering als met de beperkte kennis van gemeentelijke overheden over dit soort toepassingen die kunnen leiden tot ongewenste situaties. In verband daarmee is geconstateerd dat in de gehele keten van ontwerp tot en met monitoring betere kwaliteitsborging gewenst is om risico's beter te beheersen.

De Green Deal tussen Partijen bestaat uit de volgende afspraken:

25. De AEC's verplichten zich de kwaliteit van het toe te passen product zodanig te verbeteren dat op uiterlijk 1 januari 2017 minimaal 50 procent van de AEC-bodemass nuttig wordt toegepast buiten de huidige IBC-toepassingen en stellen zich voorts ten doel om in 2020 geen AEC-bodemass meer toe te passen als IBC-bouwstof.
26. De AEC's verplichten zich daarnaast om het percentage afgescheiden non-ferrometalen uit AEC-bodemass uiterlijk 1 januari 2017 te verhogen tot tenminste 75 procent uit de fractie > 6 mm. Voor het terugwinnen van het non-ferrometaal uit de fractie < 6 mm is op dit moment slechts een beperkt aantal technieken beschikbaar. Voor deze fijne fractie zullen de AEC's nagaan welke methoden beschikbaar zijn en vervolgens voor het einde van de looptijd van deze Green Deal in overleg met de Rijksoverheid een doelstelling formuleren.
27. De Rijksoverheid spant zich in voor een efficiënt systeem van stortverbodontheffingen voor residuen die vrijkomen bij kwaliteitsverbeteringsprocessen van AEC-bodemass, waarbij regionale differentiatie zoveel mogelijk wordt voorkomen.
28. De Rijksoverheid verzoekt het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en Energie Centrum Nederland (ECN) om met voorrang te beschouwen of er mogelijkheden zijn tot wijziging van het normen- of toetsingskader ten aanzien van antimoon en sulfaat en spant zich in een eventuele wijziging van dit normen- of toetsingskader zo spoedig

mogelijk te implementeren, mits daardoor de milieudruk niet toeneemt, deze wijziging breed wordt gedragen en niet leidt tot marktverschuivingen.

29. De AEC's en de Rijksoverheid bekijken gezamenlijk op welke wijze de kwaliteit van IBC-werken verder kan worden verbeterd. In elk geval wordt gekeken naar de mogelijkheden van externe toetsing (ontwerp, uitvoering en monitoring), waarbij de producentenverantwoordelijkheid nader wordt ingevuld, en de wijze van financiering van met name monitoring en onderhoud. Daartoe stellen de AEC's in samenwerking met Rijkswaterstaat een stappenplan op waarin de doelen, de mijlpalen en de te betrekken partijen duidelijk worden aangegeven. Het stappenplan is uiterlijk 1 juli 2012 gereed. Zo spoedig mogelijk daarna, doch uiterlijk 1 juli 2013 is er vervolgens een operationeel systeem van kwaliteitsborging- en beheersing dat beantwoordt aan de in het stappenplan overeengekomen doelen. Tot 1 juli 2013 zal Rijkswaterstaat het huidige beleid continueren.
30. De AEC's en de Rijksoverheid onderzoeken gezamenlijk op welke wijze gemeenten kunnen worden ondersteund bij de toepassing van IBC-werken. Hiermee wordt een verdere invulling gegeven aan de producentenverantwoordelijkheid. Op dit moment wordt in samenwerking met de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB) al gewerkt aan inspectierichtlijnen die de kwaliteit van uitvoering moet borgen.
31. De te storten residu's uit kwaliteitsverbeteringsprocessen van AEC-bodemas bedraagt maximaal 15 procent van de input van de opwerkingsinstallatie, gemeten als droge stof, en behoort daarmee niet tot de 50 procent die conform artikel 25 uiterlijk 1 januari 2017 door de AEC's buiten de IBC-categorie zal worden toegepast.
32. Als referentiehoeveelheid voor de doelstelling in artikel 25 wordt de in 2016 door de AEC's geproduceerde hoeveelheid bewerkte AEC-bodemas in Nederland aangehouden. Ingeval er in 2016, net als in 2011 ca. 1,3 miljoen ton bodemas wordt geproduceerd, wordt er dus tenminste 650.000 ton nuttig toegepast buiten de huidige IBC-toepassing. Export telt alleen mee in het bereiken van de doelstelling als de bodemas ook in Nederland als vrij toepasbaar product of als toeslagmateriaal zou kunnen zijn gebruikt, maar wordt gebruikt in het land van bestemming. Import wordt buiten beschouwing gelaten.
33. Met betrekking tot de doelstelling in artikel 26 wordt opgemerkt dat momenteel specifiek onderzoek plaatsvindt naar de technologische mogelijkheden voor de terugwinning van aluminium uit bodemas, in het project 'Terugwinning aluminium in AEC-bodemas'. De resultaten van dit project worden bij het formuleren van een doelstelling voor het terugwinnen van non-ferrometaal uit de fractie < 6 mm betrokken. Indien de resultaten daartoe aanleiding geven zal bovendien worden beschouwd of een hogere doelstelling mogelijk is voor de fractie > 6 mm. Partijen beoordelen de nieuwe technieken en maken afspraken over de implementatie.

34. Ten aanzien van het systeem van stortverbodonthefvingen zoals bedoeld in artikel 27 wordt opgemerkt dat residuen die vrijkomen bij de opwerking van AEC-bodemas in beginsel onder het stortverbod vallen. De in voorbereiding zijnde wijziging van het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen (Bssa) geeft de minister van Infrastructuur en Milieu de mogelijkheid om voor heel Nederland te verklaren dat AEC-bodemas in afwijking van het stortverbod mag worden gestort. De staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu zal van deze mogelijkheid gebruik maken.

Afstemming en monitoring:

35. Afstemming tussen Partijen vindt zoveel mogelijk plaats in het kader van reguliere contacten tussen de Vereniging Afvalbedrijven en het ministerie van Infrastructuur en Milieu. In ieder geval vindt afstemming plaats tijdens het jaarlijks overleg over het Landelijk Afvalbeheerplan 2009-2021 (LAP). De daarbij aanwezige perso(o)n(en) van het ministerie van Infrastructuur en Milieu zijn gemandateerd om namens alle betrokken onderdelen te spreken.
36. Indien dit nodig of wenselijk wordt geacht kan op initiatief van één van beide Partijen op ad hoc basis een tijdelijk Platform worden geïnitieerd, ter aanvulling op de reguliere contacten.
37. Afstemming heeft tot doel toe te zien op de voortgang van deze Green Deal. Partijen toetsen in overleg aan de doelstellingen, zoals genoemd in artikel 25 en 26. Partijen dragen voorts gezamenlijk zorg voor de communicatie daarover naar betrokkenen.
38. De AEC's verplichten zich om informatie over de eigen vorderingen, zowel over de onderzoeksdoelen als ook over eventuele investeringsbeslissingen, tijdig beschikbaar te maken zodat betrokkenen altijd een actueel zicht hebben op de haalbaarheid van de doelstelling.
39. Partijen kunnen initiatieven entameren, bijvoorbeeld voor het stimuleren van innovatieve mogelijkheden die kunnen bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen zoals geformuleerd in artikel 25 en 26. Verder rapporteren de AEC's in hun jaarverslagen over de vorderingen die zijn gemaakt in het kader van deze Green Deal.
40. De Rijksoverheid wijst de AEC's op mogelijke interessante subsidiemogelijkheden in Nederland en Europa.
41. De Rijksoverheid beziet of (innovatieve) duurzame aanbesteding behulpzaam kan zijn bij het realiseren van deze Green Deal doelen. Ervaringen (openbare informatie) hieruit zullen worden ingebracht in deze Green Deal.

42. Partijen bevorderen de samenwerking tussen alle bedrijven die bij kunnen dragen aan het realiseren van de doelstellingen in deze Green Deal. Het gaat hier onder meer om samenwerking op het vlak van technieken, het ontwikkelen van technische voorschriften voor toepassing in adequate producten, om kwaliteitsborging, etc.

Slotbepalingen:

43. Deze Green Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en loopt tot 1 januari 2017. Alle in deze Green Deal genoemde afspraken worden zo snel mogelijk ter hand genomen.
44. Partijen komen overeen dat deze Green Deal afspraken niet in rechte afdwingbaar zijn.
45. Deze Green Deal wordt openbaar gemaakt door publicatie in de Staatscourant waardoor andere Partijen daarvan kennis kunnen nemen, zodat navolging van deze Green Deal wordt bevorderd.
46. Partijen zullen elkaar onverwijld inlichten indien bij de uitvoering blijkt dat er zich omstandigheden voordoen die het realiseren van het Green Deal initiatief in de weg kunnen staan. Alsdan zullen Partijen nader overleggen over de verdere invulling van het Green Deal initiatief.
47. Partijen zullen uiterlijk 1 december 2014 de uitvoering en werking van deze Green Deal evalueren. Uiterlijk 1 september 2014 stellen Partijen daartoe gezamenlijk de criteria voor evaluatie vast.
48. Elke Partij kan de andere partij schriftelijk verzoeken deze Green Deal tussentijds te wijzigen of aan te vullen. De wijziging of aanvulling behoeft de schriftelijke goedkeuring van beide partijen. De wijziging en de verklaringen tot instemming worden in afschrift als bijlage aan de Green Deal gehecht. De (zakelijke inhoud van de) wijziging of aanvulling wordt gepubliceerd in de Staatscourant.
49. Indien daarnaast onvoorziene omstandigheden opkomen die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van deze Green Deal zullen Partijen over de noodzaak van wijziging van deze Green Deal in overleg treden. Indien dit overleg niet binnen 6 maanden tot overeenstemming heeft geleid, mag elke Partij deze Green Deal met inachtneming van een opzegtermijn van 3 maanden schriftelijk opzeggen.
50. Indien één of meer bepalingen van deze Green Deal onverbindend blijken te zijn, zullen Partijen in overleg treden teneinde deze Green Deal zodanig te wijzigen dat het geen onverbindende bepalingen meer bevat en dat het doel dat met deze Green Deal wordt beoogd zoveel mogelijk wordt bereikt.

Getekend te 's-Gravenhage op 7 maart 2012

J.J. Atsma

ir. P.H. Hofstra

Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu

Voorzitter Vereniging Afvalbedrijven

